

25. Kaupunginkirjasto

Kirjastolautakunnan kertomus v:lta 1946 oli seuraavan sisältöinen:

Kirjastolautakunta

Lautakunnan kokoonpano ym. Lautakuntaan kuuluivat huoltopäällikkö K. L. Kulo puheenjohtajana, pankinjohtaja H. Paloheimo varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä filosofianmaisterit E. Bruun ja H. Kannila sekä arkistonhoitaja H. Raatikainen. Kaupunginhallituksen edustajana kirjastolautakunnassa oli sosiaali- ja opetusasiainjohtaja J. W. Keto. Kirjastolautakunta kokoontui kertomusvuonna 7 kertaa. Pöytäkirjan pykälien lukumäärä oli 75, saapuneiden kirjeiden lukumäärä 190 ja lähetettyjen kirjeiden lukumäärä 196.

Lainaus sääntöjen muuttaminen. Lautakunta päätti ¹⁾ hyväksyä kirjaston lainaus sääntöjen 7 §:n kohdan muuttamisen siten, että palauttamattomien kirjojen noutamisesta saatu palkkio, joka tähän asti on ollut 2 mk kirjasta lainaajalta ja 2 mk kirjastolta, korotettaisiin 50 mk:ksi lainaajalta riippumatta kirjojen luvusta ja siinä tapauksessa, ettei maksua saada lainaajalta, kirjasto maksaa 20 mk.

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin mm. asioista, jotka koskivat 117 200 mk:n suuruisen määrärahan myöntämistä valaisimien hankkimiseksi Kallion haarakirjastoon ²⁾; puhelimien hankkimista Lauttasaaren, Munkkiniemen, Haagan, Oulunkylän, Malmin, Tapanilan, Puistolan ja Kulosaaren haarakirjastoon ³⁾; kahden 35 palkkaluokkaan kuuluvan kirjastoapulaisenviran ja 43 palkkaluokkaan kuuluvan lähetintöimen perustamista Marian sairaalahaarakirjastoon syyskuun 1 p:stä lukien sekä määrärahan myöntämistä mainittua kirjastoa varten, 468 180 mk v:ksi 1946 ja 619 540 mk v:ksi 1947 ⁴⁾; 149 760 mk:n lisämäärärahan myöntämistä kesälomasijaisten palkkaamiseksi ⁵⁾; kolmen uuden järjestelyapulaisenviran ja kahden konekirjoittajanviran perustamista tammikuun 1 p:stä lukien sekä 102 000 mk:n määrärahan myöntämistä heidän palkkaamiseensa ⁶⁾; opintosalin ja lasten lainausosaston perustamista Töölön haarakirjastoon v:n 1947 alusta lukien sekä sitä varten tarvittavan määrärahan, 545 800 mk:n, myöntämistä ⁷⁾; Lauttasaaren ja Munkkiniemen haarakirjaston irtaimiston palovakuuttamatta jättämisestä ⁸⁾; v:n 1947 talousarvioehdotusta ⁹⁾; v:n 1946 talousarvion erinäisten tilien ylittämistä yhteensä 1 041 825 mk ¹⁰⁾; kirjastoalan palkkauksessa ilmenneiden epäkohtien poistamista siirtämällä kirjastonjohtajanviran 15 palkkaluokasta 10 palkkaluokkaan, apulaisjohtajanvirat ja Kallion haarakirjastonhoitajanviran 23 palkkaluokasta 18 palkkaluokkaan, Töölön, Käpylän, Vallilan ja sairaalahaarakirjaston hoitajien virat 31 palkkaluokasta 23 palkkaluokkaan, Eteläisen, Lauttasaaren, Munkkiniemen ja Malmin haarakirjaston hoitajien virat 31 palkkaluokasta 26 palkkaluokkaan, kirjastoapulaisenvirat

¹⁾ Kirj. lk. 21 p. maalisk. 23 §. — ²⁾ S:n 21 p. maalisk. 21 §. — ³⁾ S:n 21 p. maalisk. 24 §. — ⁴⁾ S:n 21 p. maalisk. 25 §. — ⁵⁾ S:n 24 p. toukok. 32 §. — ⁶⁾ S:n 24 p. toukok. 33 §. — ⁷⁾ S:n 24 p. toukok. 34 §. — ⁸⁾ S:n 21 p. maalisk. 18 §. ja 31 p. lokak. 46 §. — ⁹⁾ S:n 31 p. elok. 43 §. — ¹⁰⁾ S:n 31 p. loka. 47 §.

Huom.: Kertomukseen liittyvät taulukkotiedot lainausliikkeestä sekä käynneistä lukusaleissa on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa v:lta 1948.

35 palkkaluokasta 29 palkkaluokkaan sekä Töölön, Käpylän ja Vallilan siivooja-vahtimestarintoiimet 49 palkkaluokasta 47 palkkaluokkaan ¹⁾; apulaiskirjastonjohtajien, Kallion ynnä kahdeksan muun haarakirjastonhoitajan ja 60 kirjastoapulaisen virkojen siirtämistä voimassa olevasta ylempään palkkaluokkaan ²⁾; Munkkiniemen haarakirjaston aukioloaikojen pidentämistä samoiksi kuin muidenkin suurehkojen haarakirjastojen aukioloajat sekä mainitun haarakirjaston laajentamista niin, että siihen sisältyisivät tarkoitustaan vastaava opintolukusali ja erillinen lasten lainausosasto ja lukusali ³⁾; viiden kirjastoapulaisenviran, kahden järjestelyapulaisenviran ja siivooja-vahtimestarinviran perustamista Munkkiniemeen sekä 1 023 800 mk:n määrärahan sisällyttämistä v:n 1947 talousarvioon mainitun haarakirjaston laajentamista varten ⁴⁾; sekä osastonhoitajan- ja opiskeluneuvojan virkojen perustamista ⁴⁾.

Lausuntoja annettiin asioista, jotka koskivat amanuenssi H. Kinoksen viran hoitamista hänen sairaslomansa aikana ⁵⁾; valtion kirjastotoimiston pyyntöä saada tietoja kirjaston määrärahoista ja kirjastohuoneistojen pinta-aloista ⁶⁾; Työväen arkiston, Kasvatustieteellisen kirjaston ja lukusalin sekä Kirjoja sokeille ja Brage nimisten yhdistysten avustusanomuksia ⁷⁾; sairaalahaarakirjaston laajentamista Marian sairaalaa varten ⁸⁾; liitosalueiden kirjastojen huoneistoja ⁹⁾; Lauttasaaren säätiön anomusta, että Lauttasaaren haarakirjaston aukioloaikoja pidennettäisiin samoiksi kuin muidenkin suurehkojen haarakirjastojen ja että saataisiin Lauttasaaren kirjastoon opintolukusali ja lasten osastot erikseen ¹⁰⁾; Malmin asukkaiden anomusta, että Malmin haarakirjaston aukioloaikoja pidennettäisiin samoiksi kuin muidenkin suurehkojen haarakirjastojen ja että lähitulevaisuudessa perustettaisiin kirjastoon opintolukusali ja lasten- ja nuorisosasto ¹¹⁾; sekä koulurakennuskomitean oikeuttamista ottamaan käytettäväkseen Käpylän yläkerrasta vapautuvan lastentarhan entiset huonetilat, kunnes uusi koululisärakennus valmistuu ¹²⁾.

Kirjaston toiminta

Henkilökunta. Maaliskuun 8 p:nä erosi kirjastoapulainen H. Tukiainen, kesäkuun 15 p:nä siivooja A. Etelämäki, heinäkuun 1 p:nä kirjastoapulainen E.-M. Hirn, lokakuun 1 p:nä kirjastonhoitaja H. Kinos ja joulukuun 31 p:nä vahtimestari Y. Aaltonen. Lautakunta nimitti toukokuun 24 p:nä uuteen haarakirjastonhoitajanvirkaan filosofiankandidaatti T. Liukon sekä kuuteen avoinna olleeseen kirjastoapulaisenvirkaan ylioppilaat R. Kaupin, M. Laukkasen, A. Ruuskasen, I. Tähtisen, V. Wigellin sekä rouva I. Turusen. Joulukuun 23 p:nä avoinna olleeseen sairaalahaarakirjastonhoitajanvirkaan valittiin filosofianmaisteri S.-L. Meri ja yhteen avoinna olleeseen ja kuuteen uuteen kirjastoapulaisenvirkaan ylioppilaat M. Aalto, E. Airamo, K. Hägglund, M. Kauppila, L. Lano, M. Laurinmäki ja P. Vilkkama.

Virkavapautta nauttivat vuoden aikana seuraavat viranhaltijat: apulaiskirjastonjohtaja H. Hirn huhtikuun 1 p:stä toukokuun 30 p:ään ja syyskuun 1 p:stä lokakuun 31 p:ään, kirjastonhoitajat H. Kinos helmikuun 1 p:stä huhtikuun 30 p:ään ja S.-L. Meri marraskuun 1 p:stä vuoden loppuun sekä kirjastoapulaiset V. Koponen syyskuun 1 p:stä joulukuun 15 p:ään, A. Laurila heinäkuun 15 p:stä heinäkuun 31 p:ään ja I. Margelin tammikuun 21 p:stä maaliskuun 3 p:ään.

Sairaslomaa myönnettiin 61 viranhaltijalle 139 eri tapauksessa yhteensä 7 934 työtuntia. V. 1945 vastaavat luvut olivat 58, 130 ja 4 936.

Kallion haarakirjastossa saatiin kesään mennessä suoritetuksi edellisenä syksynä alkaneet pommitusvauriokorjaukset. Opintolukusali pääsi helmikuun alkupuolella muutamaan laajennettuun saliinsa kahden vuoden tilapäismajoituksen jälkeen lasten lukusalissa ja maaliskuun puolivälissä avattiin myös entinen sanomalehtisali kirjaston käyttöön pyörösaliin yhdistettynä kaunokirjallisuusosastona. Huoneistouudistus jäi kuitenkin vielä keskeneräiseksi ja kalusto tilapäisleimaa kantavaksi, mm. kaunokirjallisuus sijoitettiin lasten osaston lainaamiin hyllykköihin.

¹⁾ Kirj. lk. 31 p. lokak. 51 §. — ²⁾ S:n 31 p. lokak. 52 §. — ³⁾ S:n 29 p. marrask. 63 §. —

⁴⁾ S:n 23 p. jouluk. 72 ja 73 §. — ⁵⁾ S:n 19 p. tammik. 11 §. — ⁶⁾ S:n 21 p. maalisk. 20 §. —

⁷⁾ S:n 21 p. maalisk. 22 §. — ⁸⁾ S:n 21 p. maalisk. 25 §. — ⁹⁾ S:n 29 p. marrask. 60 ja 61 §. —

¹⁰⁾ S:n 23 p. jouluk. 68 §. — ¹¹⁾ S:n 23 p. jouluk. 69 §. ¹²⁾ S:n 23 p. jouluk. 74 §.

Töölön haarakirjastossa jatkettiin v:n 1946 aikana edellisenä vuonna aloitettua kirjojen esittelyä yleisölle erityisen, osittain kirjaston luokitusjärjestelmän mukaisesti vaihtuvan, osittain kulttuurimerkkipäivien tai vuodenajasta johtuvan ajankohtaisuuden perusteella vaihtuvan kirjanäyttelyn avulla. Näyttelyssä esiteltiin yleisölle kirjallisuutta seuraavilta aloilta: filosofia, psykologia, kasvatustiede, taidehistoria, valtio- ja yhteiskuntaoppi, kansatiede, logistiikka, opintokerhoto, sosiologia, kasvitiede, eläintiede, henkilöhistoria, puutarhanhoito, Suomen maantiede, urheilu ja retkeily sekä kalastus. Lisäksi pidettiin seuraavat erikoisnäyttelyt: Runebergin päivänä Runeberginäyttely, Kalevalan päivänä Kalevalanäyttely, Snellmanin päivänä Snellmaninäyttely, lastenpäivänäyttely, kirjanpäivänäyttely ja raittiusviikonäyttely. Tämän kirjaesittelyn lisäksi oli edelleen käytännössä erillinen tietokirjallisuustuoksia esittelevä näyttely. Kummallakin näyttelyllä pyrittiin tehokkaampaan yleisöpalveluun herättämällä harrastusta eri tiedonalojen kirjallisuuteen ja tulella yleisön avuksi kirjallisuuden valinnassa ja voitiin todeta näyttelyn herättäneen tyytyväisyyttä yleisön keskuudessa ja osoittautuneen tarkoituksenmukaiseksi.

Vallilan haarakirjaston toiminta v. 1946 rakentui kokonaan tulevaisuuden varaan. Vuoden alussa siirrettiin kirjastonhoitajan työhuoneessa sijainnut käsikirjasto aikuisten lainausosastolle. Sen käyttöä häiritsee kuitenkin opintolukusalin puute. Sanomalehtilukusalin ahtaus tuottaa niinkään jatkuvaa hankaluutta. Mainittujen vajavaisuuksien korjaamiseksi tehtiin aloite, joka tarkoitti nykyisen sanomalehtilukusalin seinän siirtämistä n. 4 m aikuisen lainausosastolle päin ja uuden oviaukon puhkaisemista näin syntyneestä salista suoraan kadulle. Siten saataisiin syntymään yhdistetty opintolukusali ja sanomalehtilukusali, johon ei tarvittaisi kuten nykyiseen sanomalehtihuoneeseen kulkea lainausosastojen kautta. Salin aukioloaika tulisi myös riippumattomaksi lainausosastojen aukiolotunneista. Hartaasti odotetaan myös v:n 1944 helmikuun ilmapommituksen aiheuttaman kirjamäärän menetyksen korvaamista.

Käpylän haarakirjaston toiminta v:n 1946 aikana laajeni suuresti. Vuoden alusta lainausosaston aukioloaika pidennettiin kymmentuntiseksi, oltuaan siihen saakka vain kolme tuntia iltaisin. Samalla lisättiin virkailijakuntaa neljällä kirjastovirkailijalla ja yhdellä järjestelyapulaisella. Koko kirjavarasto siirrettiin uuden luokitusjärjestelmän mukaiseen järjestykseen. Lokakuun 1 p:nä avattiin kirjastossa opintolukusali entisen sanomalehtisalin tilaan. Sitä varten saatiin uusi kalusto. Käsikirjastossa oli n. 250 teosta, joista oli yleisökortisto.

Pasilan haarakirjasto. Kirjaston lainausosastossa otettiin elokuun loppupuolella käytäntöön avohyllyjärjestelmä. Lainausosaston ja aikuisten sanomalehtisalin huoneet vaihdettiin keskenään. Täten voitiin hyllyt tarkoituksenmukaisemmin sijoittaa, ja lainauspuoli tuli valoisa ammaksi kuin ennen. Kirjahyllyjä saatiin lisää pääkirjastosta. Korjaamalla ja parantamalla saatiin ne käyttökuntoisiksi. Lainausosasto käsitti kaksi pienhköä perättäistä huonetta, joiden väliseinä oli poistettu. Takimmaiseen huoneeseen sijoitettiin aikuisten sekä suomen- että ruotsinkielinen kirjallisuus, etummaiseen taas lasten ja nuorisn kirjallisuus sekä lainauspöytä. Lasten sanomalehtisalin aukioloaika, joka aikaisemmin oli klo 17—20, pidennettiin vuoden kuluessa olemaan klo 10—20.

Kirjavarasto. Kirjavaraston luetteloista poistettiin 7 004 loppuunkulunutta nidosta, joista 2 662 oli kuulunut pääkirjastoon, 2 845 Kallion haarakirjastoon, 395 Töölön haarakirjastoon, 533 Vallilan haarakirjastoon, 225 Käpylän haarakirjastoon, 39 Pasilan haarakirjastoon ja 305 Eteläiseen haarakirjastoon.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 28 770 uutta nidosta. Luetteloitu kirjavarasto käsitti kertomusvuoden alussa 306 735 nidosta ja vuoden lopussa 328 501 nidosta. Viimeksi mainituista oli 187 527 eli 57,1 % suomenkielistä, 126 419 eli 38,5 % skandinaavista ja 14 555 eli 4,4 % muunkielistä kirjallisuutta.

Kirjavaraston arvo arvioitiin kertomusvuoden alkaessa 8 266 140 mk:ksi ja vuoden päättyessä 11 608 870 mk:ksi.

Kertomusvuoden päättyessä kirjavarasto jakaantui eri luokkiin seuraavasti:

Kirjallisuusluokka	Nidoksia	%
000. Ensyklopedia	2 898	0.9
100. Filosofia, kulttuuri, kasvatustiede	3 304	1.0
200. Uskonnot, mytologia	2 960	0.9
300. Yhteiskuntatieto	5 626	1.7
400. Maantiede, matkat, kansatiede	4 053	1.2
500. Matematiikka, luonnontieteet	3 302	1.0
600. Lääketiede, tekniikka, talous	7 543	2.3
700. Taide, liikuntakasvatus	4 543	1.4
800. Kirjallisuudenhistoria, kielitiede	5 057	1.5
900. Historia, elämäkerrat, sukututkimus	8 009	2.4
0—9. Kaunokirjallisuus	53 778	16.4
I. Uskonnot	8 741	2.7
II. Historia, arkeologia ja elämäkerrat	24 643	7.5
III. Maantiede, kansatiede, antropologia ja matkakertomukset	13 242	4.0
IV. Romaanit, kertomukset ja sadut	73 557	22.4
V. Runot, näytelmät, albumit sekä kirjallisuudenhistoria ja taide	28 238	8.6
VI. Luonnontiede, matematiikka, lääketiede ja teknologia	14 517	4.4
VII. Oikeus- ja valtiotiede, yhteiskunnalliset kysymykset ja talous	16 222	4.9
VIII. Kielitiede	3 832	1.2
IX. Filosofia, siveysoppi, kasvatus, kirja- ja kirjastotiede, urheilu sekä muut sekalaiset aineet	15 242	4.7
X. Lukusaleihin sijoitettu kirjallisuus (hakuteokset, sidotut aikakaus- ja sanomalehdet ym.)	29 194	8.9
	328 501	100.0

Pääkirjaston ja haarakirjastojen kesken kirjavarasto jakaantui seuraavasti:

	1946		1945			1946		1945	
Lainauspaikka	Nidoksia	%	Nidoksia	%	Lainauspaikka	Nidoksia	%	Nidoksia	%
Pääkirjasto	169 943	51.7	166 530	54.3	Pitäjänmäen	1 213	0.4	420	0.1
Haarakirjasto:					Oulunkylän	1 492	0.4	74	0.0
Kallion	68 515	20.9	68 165	22.2	Pakilan	1 229	0.4	438	0.2
Töölön	25 627	7.8	22 663	7.4	Malmin	3 692	1.1	1 173	0.4
Vallilan	18 134	5.5	17 464	5.7	Tapanilan	1 474	0.4	461	0.2
Käpylän	11 802	3.6	10 794	3.5	Puistolan	1 254	0.4	433	0.1
Pasilan	7 151	2.2	7 183	2.4	Vartiokylän	1 004	0.3	403	0.1
Eteläinen	7 951	2.4	7 139	2.3	Herttoniemen	976	0.3	314	0.1
Lauttasaaren	336	0.1	1	0.0	Kulosaaren	214	0.1	1	0.0
Munkkiniemen	355	0.1	1	0.0	Sairaala-	5 235	1.6	2 998	1.0
Haagan	904	0.3	80	0.0					
					Yhteensä	328 501	100.0	306 735	100.0

Kirja-ym. lahjat. Kertomusvuonna merkittiin kirjalahjoituksia seuraavilta henkilöiltä ja laitoksilta: neiti E. Airamo, rouvat Dahlström ja L. Enqvist, Grankullan kauppalanhallitus, merikapteeni W. A. Heikel, laborantti G. ja rouva Lagus, herra H. Mietula, liikemies A. Pomoell, Waston A. Price (California), Oy. Savo-Karjalan tukkuliike, herra E. Selin, apteekkarinleski A. Smedslundin kuolinpesä, Suomen muinaismuistoyhdistys, Suomen sahanomistajain yhdistys, Suomen teollisuusliitto, osastonhoitaja M. Taubert, Turun kaupunginhallitus, herra J. Törmä, majuri K. Vaarnas. Arabia oy. lahjoitti kukkaruukunalusia.

Aukioloajat. Pääkirjastossa ja Kallion haarakirjastossa aikuisten lainausosastot olivat avoinna arkipäivisin klo 10—20 ja lasten osastot klo 12—20. Sunnuntaisin lainausosastot olivat avoinna klo 16—19. Opintosalit ja lukusalit olivat avoinna arkipäivisin ja sunnuntaisin klo 10—22. Pyhä- ja juhlapäivinä kirjasto oli avoinna seuraavasti: uudenvuodenpäivänä, pitkäpäivänä, pääsiäispäivänä ja helluntaipäivänä lukusalit klo 15—20, vappuna ja itsenäisyyspäivänä lukusalit klo 10—20, juhannusaattona ja juhannuspäivänä sekä jouluaattona ja joulupäivänä kiinni, muina päivinä niinkuin sunnuntaisin. Töölön, Vallilan, Käpylän ja Eteläisen haarakirjaston lainausosastot olivat avoinna klo 10—20, Pasilan klo 17—20 arkisin ja klo 16—19 sunnuntaisin, Lauttasaaren, Munkkiniemen ja Malmin klo 15—20 arkipäivisin ja klo 16—19 sunnuntaisin, Pitäjänmäen ja Tapanilan maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 17—20, Oulunkylän tiistaisin ja perjantaisin klo 15—20, Pakilan maanantaisin ja torstaisin klo 17—20, Puistolan maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 18—20, Vartiokylän maanantaisin ja perjantaisin klo 16—18, Haagan tiistaisin ja perjantaisin klo 14—19, Herttoniemen maanantaisin ja torstaisin klo 15—19, Kulosaaren tiistaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 13—16 ja 18—20 ja lauantaisin klo 13—18 sekä sairaalahaarakirjasto potilaita varten joka päivä klo 11—16 ja henkilökuntaa varten keskiviikkoisin klo 18—21.

Lainaus. Kirjalainojen lukumäärä v. 1946 ja 1945 oli seuraava:

Lainauspaikka	1946			1945		
	Lainaus- päiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden	Lainaus- päiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden
Pääkirjasto	355	381 504	1 075	355	370 960	1 045
Haarakirjasto:						
Kallion	355	227 970	642	353	204 224	578
Töölön	355	79 934	225	355	59 914	169
Vallilan	355	79 659	224	356	69 614	196
Käpylän	355	51 247	144	342	33 121	97
Pasilan	354	13 580	38	342	11 079	32
Eteläinen	355	38 108	107	355	32 448	91
Lauttasaaren	352	18 195	52	—	—	—
Munkkiniemen	353	23 816	67	—	—	—
Haagan	99	4 462	45	—	—	—
Pitäjänmäen	116	3 945	34	—	—	—
Oulukylän	50	3 754	75	—	—	—
Pakilan	90	3 317	37	—	—	—
Malmin	335	18 546	55	—	—	—
Tapanilan	129	4 808	37	—	—	—
Puistolan	139	3 500	25	—	—	—
Vartiokylän	90	1 189	13	—	—	—
Herttoniemen	72	1 221	17	—	—	—
Kulosaaren	201	5 598	28	—	—	—
Sairaala-	301	23 397	78	288	24 067	83
Yhteensä	—	987 750	3 018	—	805 427	2 291

Suurin määrä päivässä annettuja kirjalainoja oli 4 604 oltuaan v. 1945 4 205.

Kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta taulukosta, jossa myöskin on otettu huomioon aikuisille sekä lapsille ja nuorisolle annettujen lainain välinen ero:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjallainat					Lasten ja nuorison kirjallainat					Kirjallainat kaikkiaan				
	Kauno- kirjallisuus		Tieto- kirjallisuus		Yhteensä	Kertoma- kirjallisuus		Tieto- kirjallisuus		Yhteensä	Kauno- ja kertoma- kirjallisuus		Tieto- kirjallisuus		Yhteensä
	Luku	%	Luku	%		Luku	%	Luku	%		Luku	%	Luku	%	
Pääkirjasto	186 764	59.1	129 485	40.9	316 249	44 653	68.4	20 602	31.6	65 255	231 417	60.7	150 087	39.3	381 504
Haarakirjasto:															
Kallion	106 079	64.0	59 698	36.0	165 777	45 291	72.8	16 902	27.2	62 193	151 370	66.4	76 600	33.6	227 970
Töölön	39 894	67.9	18 828	32.1	58 722	17 451	82.3	3 761	17.7	21 212	57 345	71.7	22 589	28.3	79 934
Vallilan	34 445	68.0	16 223	32.0	50 668	23 405	80.7	5 586	19.3	28 991	57 850	72.6	21 809	27.4	79 659
Käpylän	21 349	67.9	10 074	32.1	31 423	14 619	73.7	5 205	26.3	19 824	35 968	70.2	15 279	29.8	51 247
Pasilan	4 902	65.0	2 645	35.0	7 547	4 302	71.3	1 731	28.7	6 033	9 204	67.8	4 376	32.2	13 580
Eteläinen	15 606	66.6	7 834	33.4	23 440	11 161	76.1	3 507	23.9	14 668	26 767	70.2	11 341	29.8	38 108
Lauttasaaren	9 539	75.2	3 142	24.8	12 681	5 514	100.0	—	—	5 514	15 053	82.7	3 142	17.3	18 195
Munkkiniemen	10 392	69.3	4 612	30.7	15 004	8 812	100.0	—	—	8 812	19 204	80.6	4 612	19.4	23 816
Haagan	1 874	80.5	453	19.5	2 327	1 759	82.4	376	17.6	2 135	3 633	81.4	829	18.6	4 462
Pitäjänmäen	1 522	74.5	520	25.5	2 042	1 848	97.1	55	2.9	1 903	3 370	85.4	575	14.6	3 945
Oulunkylän	1 514	83.0	309	17.0	1 823	1 691	87.6	240	12.4	1 931	3 205	85.4	549	14.6	3 754
Pakilan	1 415	81.1	330	18.9	1 745	1 498	95.3	74	4.7	1 572	2 913	87.8	404	12.2	3 317
Malmin	7 720	64.5	4 250	35.5	11 970	6 221	94.6	355	5.4	6 576	13 941	75.2	4 605	24.8	18 546
Tapanilan	1 515	63.4	875	36.6	2 390	2 314	95.7	104	4.3	2 418	3 829	79.6	979	20.4	4 808
Puistolan	1 282	68.1	600	31.9	1 882	1 568	96.9	50	3.1	1 618	2 850	81.4	650	18.6	3 500
Vartiokylän	352	70.5	147	29.5	499	673	97.5	17	2.5	690	1 025	86.2	164	13.8	1 189
Herttoniemen	284	76.1	89	23.9	373	817	96.3	31	3.7	848	1 101	90.2	120	9.8	1 221
Kulosaaren	2 629	79.0	697	21.0	3 326	2 057	90.5	215	9.5	2 272	4 686	83.7	912	16.3	5 598
Sairaala-	13 054	55.8	10 343	44.2	23 397	—	—	—	—	—	13 054	55.8	10 343	44.2	23 397
Yhteensä	462 131	63.0	271 154	37.0	733 285	195 654	76.9	58 811	23.1	254 465	657 785	66.4	329 965	33.6	987 750

Aikuisten sekä lasten ja nuorison suhteellinen osuus lainausliikkeeseen oli eri lainauspaikoilla seuraava:

Lainaus- paikka	Aikuisten kirjalainat,%	Lasten ja nuorison kirjalainat,%	Lainaus- paikka	Aikuisten kirjalainat,%	Lasten ja nuorison kirjalainat,%
Pääkirjasto	82.9	17.1	Pitäjänmäen ...	51.8	48.2
Haarakirjasto:			Oulunkylän ...	48.6	51.4
Kallion	72.7	27.3	Pakilan	52.6	47.4
Töölön	73.5	26.5	Malmin	64.5	35.5
Vallilan	63.6	36.4	Tapanilan	49.7	50.3
Käpylän	61.3	38.7	Puistolan	53.8	46.2
Pasilan	55.6	44.4	Vartiokylän	42.0	58.0
Eteläinen	61.5	38.5	Herttoniemen .	30.5	69.5
Lauttasaaren	69.7	30.3	Kulosaaren	59.4	40.6
Munkkiniemen ..	63.0	37.0	Sairaala-.....	100.0	—
Haagan	52.2	47.8	Yhteensä	74.2	25.8

V. 1945 lainattiin kaikkiaan 513 781 nidosta eli 63.8 % kaunokirjallisuutta sekä 291 646 nidosta eli 36.2 % tietokirjallisuutta. Aikuisten sekä lasten ja nuorison kesken kirjalainat jakaantuivat siten, että edellisille lainattiin 617 618 nidosta eli 76.7 % ja jälkimmäisille 187 809 nidosta eli 23.3 %. Lainatun kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde muuttui siis kertomusvuonna jonkin verran edellisen eduksi. Kun otetaan huomioon, että romaani luetaan muutamassa päivässä, kun sen sijaan tietokirjan lukemiseen menee viikkoja ja sitä luetaan kertaillenkin, ei tämä prosenttiluku tietenkään ilmaise tieto- ja kaunokirjallisuuden harrastuksen välistä todellista suhdetta.

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaisee seuraava taulukko:

Lainauspaikka	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjalainat kaikkiaan	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Pääkirjasto	228 788	60.0	132 002	34.6	20 714	5.4	381 504	38.6
Kallion haarakirjasto	205 829	90.3	21 577	9.5	564	0.2	227 970	23.1
Töölön »	57 699	72.2	21 330	26.7	905	1.1	79 934	8.1
Vallilan »	64 244	80.6	15 187	19.1	228	0.3	79 659	8.1
Käpylän »	43 211	84.3	7 960	15.5	76	0.2	51 247	5.2
Pasilan »	11 617	85.5	1 963	14.5	—	—	13 580	1.4
Eteläinen »	28 464	74.7	9 643	25.3	1	0.0	38 108	3.9
Lauttasaaren »	13 197	72.5	4 879	26.8	119	0.7	18 195	1.8
Munkkiniemen »	17 164	72.1	6 395	26.8	257	1.1	23 816	2.4
Haagan »	3 544	79.4	917	20.6	1	0.0	4 462	0.4
Pitäjänmäen »	3 449	87.4	496	12.6	—	—	3 945	0.4
Oulunkylän »	3 201	85.3	553	14.7	—	—	3 754	0.4
Pakilan »	3 074	92.7	243	7.3	—	—	3 317	0.3
Malmin »	17 016	91.8	1 530	8.2	—	—	18 546	1.9
Tapanilan »	4 648	96.7	160	3.3	—	—	4 808	0.5
Puistolan »	3 372	96.3	128	3.7	—	—	3 500	0.3
Vartiokylän »	1 067	89.7	122	10.3	—	—	1 189	0.1
Herttoniemen »	846	69.3	375	30.7	—	—	1 221	0.1
Kulosaaren »	2 340	41.8	3 181	56.8	77	1.4	5 598	0.6
Sairaala- »	19 608	83.8	3 704	15.8	85	0.4	23 397	2.4
Yhteensä	732 378	74.2	232 345	23.5	23 027	2.3	987 750	100.0

Kaikilta lainausosastoilta lainattiin v. 1945 suomenkielistä kirjallisuutta 598 582 nidosta eli 74.3 %, skandinaavista kirjallisuutta 185 985 nidosta eli 23.1 % ja muunkielistä kirjallisuutta 20 860 nidosta eli 2.6 %.

Kirjavaraston eri kirjallisuusluokista lainattujen nidosten luku ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Kirjallisuusluokka	Kirjalainoja	
	Kaikkiaan	%
000. Ensyklopedia	19 955	2.0
100. Filosofia, kulttuurihistoria, kasvatustiede	19 918	2.0
200. Uskonnot, mytologia	10 358	1.1
300. Yhteiskuntatieto	15 619	1.6
400. Maantiede, matkat, kansatiede	55 116	5.6
500. Matematiikka, luonnontieteet	33 028	3.3
600. Lääketiede, tekniikka, talous	45 414	4.6
700. Taide, liikuntakasvatus	35 039	3.6
800. Kirjallisuudenhistoria, kielitiede	32 945	3.3
900. Historia, elämäkerrat, sukututkimus	62 573	6.3
0—9. Kaunokirjallisuus	657 785	66.6
Yhteensä		987 750 100.0

Lainaaajat. Kotilainoja sai kaikkiaan 54 799 henkilöä, joista uusia lainaajia oli 17 825. Suomenkielisiä lainaajia oli 42 795, ruotsinkielisiä 11 887 ja muunkielisiä 117, aikuisia oli 44 371 sekä lapsia ja nuorisoa 10 428. V. 1945 oli lainaajien lukumäärä 48 308, josta 36 886:lla eli 76.4 %:lla oli äidinkielenä suomi, 11 311:llä eli 23.4 %:lla ruotsi ja 111:llä eli 0.2 %:lla jokin muu kieli. Vastaavat kertomusvuotta koskevat prosenttiluvut ovat 78.1, 21.7 ja 0.2. Suomenkielisten lainaajien lukumäärä lisääntyi siis 1.7 % ruotsinkielisten suhteellisesti vähentyessä saman verran. Aikuisten ja nuorten lainaajien suhdeluku muuttui nuorten eduksi; aikuisten prosenttiluku oli 81.0 (84.3 v. 1945) ja nuorten 19.0 (15.7 v. 1945). Miesten ja naisten lukumäärää osoittavat prosenttiluvut pysyivät muuttumattomina edellisten 44.4 ja jälkimmäisten 55.6. Nuorista lainaajista oli 56.8 (57.5 v. 1945) poikia ja 43.2 (42.5 v. 1945) tyttöjä.

Lukusalit. Pääkirjaston opintosali oli avoinna 361 päivänä, yleinen lukusali 347 päivänä, sanomalehtisali 361 päivänä ja lasten lukusali 359 päivänä. Kallion haarakirjastossa olivat aikuisten lukusali ja lasten lukusali avoinna 361 päivänä, sanomalehtisali 359 päivänä. Töölön haarakirjastossa oli sanomalehtisali avoinna 361 päivänä ja lasten lukusali 331 päivänä. Vastaavat aukiolopäivät olivat Vallilassa 355, Käpylässä 361, Pasilassa 361 sekä Eteläisessä haarakirjastossa 361.

Lukusalikäyntien lukumäärä v. 1946 ja v. 1945 käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Kirjasto	Opintosali		Aikuisten lukusalit		Sanomalehtisalit		Lasten lukusalit		Käyntejä			
									kaikkiaan		päivää kohden	
	1946	1945	1946	1945	1946	1945	1946	1945	1946	1945	1946	1945
Pääkirjasto	48 241	43 333	43 660	48 742	147 564	131 822	37 077	31 028	276 542	254 925	771	746
Haarakirjasto:												
Kallion	—	—	38 436	33 052	125 309	118 297	54 458	51 978	218 203	203 327	606	565
Töölön	—	—	—	—	35 818	32 387	13 498	15 039	49 316	47 426	140	131
Vallilan	—	—	29 223	—	38 165	45 501	37 224	22 207	104 612	67 708	295	206
Käpylän	—	—	—	—	116 638	84 584	23 138	30 822	139 776	115 406	387	320
Pasilan	—	—	—	—	11 224	11 340	6 078	5 018	17 302	16 358	48	45
Eteläinen	—	—	—	—	50 159	46 712	6 363	6 457	56 522	53 169	156	147
Yhteensä	48 241	43 333	111 319	81 794	524 877	470 643	177 836	162 549	862 273	758 319	2 403	2 160

Vuoden kuluessa ilmestyneitä aikakaus- ja sanomalehtiä oli yleisön käytettävänä seuraava määrä:

	Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä			Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä	
	luku	kpl	luku	kpl		luku	kpl	luku	kpl
Pääkirjasto	398	465	66	102	Haagan	16	16	—	—
Haarakirjasto:					Pitäjänmäen	13	13	—	—
Kallion	201	251	38	55	Oulunkylän	14	14	—	—
Töölön	87	99	24	30	Pakilan	13	13	—	—
Vallilan	98	112	23	46	Malmin	45	45	1	1
Käpylän	72	81	21	23	Tapanilan	14	14	—	—
Pasilan	65	70	20	21	Puistolan	13	13	—	—
Eteläinen	69	79	20	35	Vartiokylän	13	13	—	—
Lauttasaaren ...	18	18	—	—	Herttoniemen	15	15	—	—
Munkkiniemen .	24	24	—	—	Kulosaaren	16	16	—	—

Opintokerhotyö. Kirjaston yhteydessä toimivat sen kirjastokasvatuksellisen toiminnan tukemiseksi seuraavat opintokerhot: pääkirjastossa filosofinen kerho, matemaattinen kerho, sosiologinen kerho, englannin kielen ja kulttuurin kerho, esperantokerho sekä nuorten ja lasten kerhot, Kallion haarakirjastossa lastenkerho, Vallilan haarakirjastossa yleinen kulttuurikerho, Malmin haarakirjastossa kirjallisuuskerho sekä Kivelän sairaalassa englanninkielen kerho.

Filosofisen kerhon puheenjohtajana toimi kirjastonjohtaja, dosentti U. Saarnio. Kerhoon ilmoittautui 224 jäsentä. Vuoden aikana pidettiin 2 yleiskokousta ja 29 tavallista kokousta. Tampereen kaupunginkirjaston filosofinen kerho vieraili yleiskokouksessa toukokuun 4 p:nä. Seuraavana päivänä oli yhteinen kokous ja keskustelutilaisuus Alppilassa.

Filosofisessa kerhossa pidettiin seuraavat esitelmät: filosofianmaisteri T. Telakivi Conradin typologiasta yleiskokouksessa tammikuun 24 p:nä, filosofianmaisteri E. Therman Pahuuden probleemasta mytologisessa ajattelussa helmikuun 7 p:nä, filosofianmaisteri T. Telakivi Sjöbringin karakterologiasta helmikuun 21 p:nä, dosentti U. Saarnio Relatioiden intransitiivisuudesta maaliskuun 7 p:nä ja aiheesta Mitä on logistiikka huhtikuun 25 p:nä, ylioppilas S. Sivenius aiheista Lausekalkyylin aritmetisointi ja Täsmällisen ajattelun kieli yleiskokouksessa toukokuun 4 p:nä, ylioppilas R. Kauppi Demokritoksen filosofiasta toukokuun 5 p:nä. Ylioppilas S. Sivenius piti esitelmäsarjan aiheesta Lausekalkyylin aritmetisointi toukokuun 16, 23 ja 30 p:nä, kesäkuun 6, 13 ja 20 p:nä ja heinäkuun 25 p:nä, esitelmän Vapaudesta ja yhteistyöstä heinäkuun 18 p:nä ja esitelmäsarjan Hilbertin lausekalkyylistä elokuun 1, 8, 15 ja 22 p:nä. Filosofianmaisteri S.-L. Meri esitelmöi Alkoholinkäytöstä psykologisena probleemana syyskuun 19 p:nä, dosentti U. Saarnio Intransitiivisesta relatiosta lokakuun 10 p:nä, filosofianmaisteri T. Telakivi Teoriakalkyylistä lokakuun 17 p:nä, ylioppilas S. Sivenius Kaksiarvoisen logiikan perusteista lokakuun 31 p:nä, filosofianmaisteri A. Laurila aiheesta Arvid Järnefelt eettillisenä persoonallisuutena marraskuun 14 p:nä, ylioppilas S. Sivenius Relatioteoriasta ajatuskalkyylin valossa marraskuun 28 p:nä ja filosofianmaisteri E. Poukka Älykkyystutkimuksesta joulukuun 12 p:nä. Esitelmiä seuranneessa keskustelussa tarkastettiin käsiteltävää asiaa eri näkökannoilta ja kehiteltiin kirjastokasvatuksellisessa hengessä kerhoalaisten esittämiä ajatuksia.

Matemaattisen kerhon puheenjohtajana toimi kevätkaudella dosentti U. Saarnio ja syyskaudella ylioppilas R. Kauppi. Kerho kokoontui 28 kertaa ja siinä oli 72 jäsentä. Kevätkaudella opiskeltiin lukuteoriaa käyttäen oppikirjana F. Nevanlinnan teosta Johdatus lukuteoriaan ja algebraan. Kevätkaudella toimi lisäksi differentiali- ja integralilaskun harjoituskerho, jonka johtajana toimi ylioppilas R. Kauppi ja jossa seurattiin P. Myhrbergin Differentiali- ja integralilaskennan oppikirjaa. Syyskaudella otettiin opiskeluaiheeksi matematiikan historia, josta pidettiin seuraavat esitelmät: ylioppilas R. Kauppi Egyptiläisten matematiikasta syyskuun 12 p:nä, ylioppilas E. Pösö Babylonilaisten matematiikasta syyskuun 26 p:nä, ylioppilas R. Kauppi Pythagoraan koulukunnasta lokakuun 10 p:nä, filosofianmaisteri H. Rasku Platonin koulukunnan matematiikasta lokakuun 24 p:nä, ylioppilas A. Ruuskanen Eukleideksesta marraskuun 7 p:nä, ylioppilas R. Kauppi Arkimedeksesta marraskuun 21 p:nä ja ylioppilas N. Kaila Apollonioksesta joulukuun 5 p:nä. Esitelmiä seuranneessa keskustelussa selviteltiin esiintulleita matemaattisia ja historiallisia kysymyksiä.

Sosiologian opintokerho aloitti toimintansa helmikuun 1 p:nä 1946. Opintokerho kokoontui kevätkaudella 5 ja syyskaudella 4 kertaa osanottajamäärän ollessa keskimäärin 14 henkilöä. Kerhon puheenjohtajana toimi filosofianmaisteri E. Wirla. Kerhossa pidettiin kevätkaudella seuraavat alustukset ja esitelmät: Mitä on sosiologia; Katsaus sosiologian syntyyn, nykyisiin pääsuuntiin ja niiden metoodeihin; Katsaus yhteiskuntatieteellisen ajattelun historiaan; Eräitä tärkeitä sosiologisia peruskäsitteitä; Mitä sosiologiassa tarkoitetaan nimityksellä yhteiskunnallinen vietti; sekä Yhteiskunnallisen järjestäytymisen alkumuodot sosiologian mukaan. Syyskauden ohjelmassa olivat seuraavat: Yhteiskunnan syntyä käsittelevät teoriat sosiologiassa; Yhteiskuntaluokkien synty ja luokkaeroituksen alkuperä; Uskonnon osuus yhteiskunnan synnyssä; ja Omistusoikeuden käsite sosiologian valossa. Alustuksia ja esitelmiä seuranneissa keskusteluissa pyrittiin monipuolisesti valaisemaan kulloinkin käsiteltävinä olevia kysymyksiä varsinkin yhteiskunta-käsitettä tarkastelemalla luonnonkansojen yhteiskuntia ja niiden elämää sekä yhteiskunnan syntyä yhteiskunnallisen elämän kehitysvaiheiden pohjalla.

Englannin kielen ja kulttuurin kerho aloitti toimintansa vuoden alusta. Sen johtajana toimi filosofianmaisteri I. Vesikari ja se kokoontui joka tiistai kevä- ja syyslukukauden aikana. Kerhoon ilmoittautui 23 jäsentä, jotka joko olivat aikaisemmin opiskelleet englannin kieltä eri pitkiä aikoja tai ei ollenkaan. Amatööriopiskelun hengessä nämä eri kehitystasoilla olevat kerholaiset yhdessä syventyivät harrastamansa vieraan kielen ja kulttuurin ominaisuuksiin. Opiskelun pohjana käytettiin Vieraita kieliä radiossa VIII, josta käytiin läpi englanninkieliset lukukappaleet. Kerhon johtaja piti esitelmiä Englannin kirjallisuudesta ja eräiden huomattavien kirjailijoiden teoksista luettiin näytteitä.

Esperantokerhossa toimi kevätlukukaudella alkavien kerho opettaja S. Koivun johdolla ja jatkavien puheharjoituskerho, jota johti opettaja H. Koivu. Molemmat kokoontuivat kerran viikossa. Alkavien kerhossa oli 8 jäsentä ja siellä seurattiin V. Setälän Esperanto-kurso-nimistä oppikirjaa. Jatkavien kerhossa oli n. 15 vakinaista jäsentä. Jäsenet pitivät esperantonkielisiä esitelmiä eri aiheista, näistä keskusteltiin ja pöytäkirjat pidettiin esperanton kielellä. Syyskaudella toimi kerhon johtajana filosofianmaisteri V. Setälä. Kerho kokoontui edelleen viikoittain ja siinä oli 12 jäsentä. Aleksis Kiven teosta Seitsemän veljestä luettiin esperantonkielellä ja samalla tarkastettiin teoksen käännös, jotta se saataisiin painokuntoon.

Nuorten kerho ja lasten kerho kokoontuivat joka toinen viikko. Kerholaiset pitivät itse esitelmiä, joiden johdosta virinneisiin keskusteluihin otettiin innokkaasti osaa. Lisäohjelmiana kerhoilloissa oli mm. erilaisia kilpatehtäviä, tietokilpailuja ym. Lasten tutustuttamiseksi tietokirjallisuuteen järjestettiin lasten lukusalissa kävijöille kysymys-sarja ns. viikon kysymys. Jokaiseen tehtävään oli osanotto vilkasta. Suosituita olivat myös Viikon laskutehtävä sekä Viikon paras piirustus. Lasten toiminnan ohjaajana toimi filosofianmaisteri I. Margelin.

Kallion haarakirjastossa toimi kevätlukukaudella ruotsinkielinen lastenkerho, jonka tarkoituksena oli lähinnä pitää yllä ruotsinkielentaitoa sekä lisätä Ruotsin maan ja kansan tuntemusta niiden lasten keskuudessa, jotka pakolaisina Ruotsissa oleskellessaan olivat oppineet ruotsinkieltä. Kerhossa luettiin Selma Lagerlöfin kirjaa Nils Holgerssons underbara resa ja keskusteltiin. Kerhon osanottajiksi ilmoittautui 18 7—14 vuotiasta lasta ja kokoontui se yhteensä 9 kertaa, osanottajain luvun ollessa keskimäärin 9. Kerhon johtajana toimi filosofianmaisteri R. Engman-Enari.

Vallilan opintokerho kokoontui filosofianmaisteri E. Seppälän johdolla 4 kertaa. Esitelmiä pidettiin seuraavasti: M. Eloranta aiheesta Raittiuskysymys ja yhteiskunta; M. Laurinmäki aiheesta Käsiala luonteen ilmaisijana; E. Seppälä Imre Madachin Ihmisen murhenäytelmästä; ja A. Ruuskanen aiheesta Yksinopiskellen ylioppilaaksi. Kerhossa kävi yhteensä 33 osanottajaa.

Kerhotoiminta Kivelän sairaalahaarakirjastossa alkoi syyskuussa 1946, jolloin sairaalan sisätautienosastolle kroonillisesti sairaiden naispotilaiden keskuuteen perustettiin ensimmäinen The English Club englanninkielestä ja kulttuurista kiinnostuneita varten. Tämän ensimmäisen kerhon perustaminen aikaansai sen, että useiden sairaalan henkilökunnan taholta tulleiden pyyntöjen johdosta lokakuun 21 p:nä aloitettiin henkilökuntaan kuuluvien piirissä The English Club, joka kokoontui kolmena ryhmänä. Näistä kaksi oli suomenkielistä, yksi ruotsinkielinen. Välittömästi tämän jälkeen aloitettiin kerho mielitau-

tien osaston kroonillisesti sairaiden keskuudessa myöskin potilaiden pyynnöstä. Kukin kerho kokoontui kerran viikossa. Sisätautiosaston potilaskerhoa ja henkilökunnan suomenkielisiä kerhoryhmiä johti kirjastoapulainen E. Vauhkonen, mielisairaalan kerhoa kirjastoapulainen U. Hasselblatt sekä ruotsinkielistä kerhoryhmää filosofianmaisteri M. Nyberg.

Malmin haarakirjaston opintokerholla oli kevätkaudella 17 opintokokousta ja vuosikokous, syyskaudella syyskokous ja 14 opintokokousta. Jäseniä oli kevätkaudella 10, syyskaudella 12. Kevätkaudella jatkettiin syksyllä 1945 aloitettua Aleksis Kiven elämän ja teosten opiskelua. Oppikirjana oli V. Tarkiaisen julkaisema teos Aleksis Kivestä. Opintokokouksissa esitettiin Kiven teoksia sekä luentona että vuorolukuna. Lisäksi tutustuttiin v. 1920—42 ilmestyneeseen kaunokirjallisuuteen H. Kannilan laatiman Kansanvalistusseuran kirjeopiston kurssin Nykyajan kaunokirjallisuus mukaan. Syyskaudella otettiin opintoaineeksi Kalevala, jonka opiskelun suunniteltiin jatkuvan keväällä 1947. Oppikirjana oli V. Salmisen Kalevala-kirja. Kalevalaa esitettiin opintokokouksissa kuoro- ja vuorolausuntana. Tämän lisäksi tutustuttiin v. 1943—46 ilmestyneeseen kaunokirjallisuuteen käyttäen apuneuvona valtion kirjastotoimiston julkaisemaa Arvostelemaa luetteloa.

Tulot. Kirjaston tulot nousivat 754 900 mk:aan oltuaan v. 1945 360 319 mk. Pääkirjaston ja eri haarakirjastojen osalle tuli v. 1946 seuraavat määrät:

Lainauspaikka	Sakkoja, mk	Erääntyneitä vakuuksia, mk	Sekalaisia tuloja, mk	Yhteensä, mk
Pääkirjasto	426 574	3 270	25 609	455 453
Haarakirjasto:				
Kallion	119 328	850	5 741	125 919
Töölön	50 912	—	1 479	52 391
Vallilan	36 869	—	2 108	38 977
Käpylän	16 614	—	230	16 844
Pasilan	3 468	50	2 644	6 162
Eteläinen	18 556	150	1 935	20 641
Lauttasaaren	9 523	—	44	9 567
Munkkiniemen	5 685	—	—	5 685
Haagan	1 920	—	29	1 949
Pitäjänmäen	652	—	—	652
Oulunkylän	1 141	—	—	1 141
Pakilan	1 378	—	—	1 378
Malmin	8 781	—	470	9 251
Tapanilan	1 044	—	—	1 044
Puistolän	1 385	—	35	1 420
Vartiokylän	263	—	—	263
Herttoniemen	407	—	—	407
Kulosaaren	5 756	—	—	5 756
Sairaala-	—	—	—	—
Yhteensä	710 256	4 320	40 324	754 900

Eri kuukausien kesken tulot jakaantuivat seuraavasti:

	Mk		Mk		Mk
Tammikuu	80 336	Toukokuu	72 160	Syyskuu	52 921
Helmikuu	47 793	Kesäkuu	55 685	Lokakuu	64 522
Maaliskuu	67 931	Heinäkuu	62 853	Marraskuu	72 585
Huhtikuu	57 298	Elokuu	56 345	Joulukuu	64 471
				<u>Yhteensä</u>	754 900

Kadonneiden ja vahingoittuneiden kirjojen korvausrahoja kertyi lisäksi 16 042 mk.

Menot ¹⁾. V:n 1946 talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 11 982 372 mk, johon vuoden aikana myönnettiin lisämäärärahoja 7 895 860 mk, joten käytettävissä oli 19 878 232 mk. Todelliset menot nousivat 21 306 297 mk:aan jakaantuen seuraaviin menoeriin:

Menoerä	Määrärahat, mk	Menot tilien mukaan mk	*Määrärahan säästö (+) tai ylitys (—), mk
Palkat, palkkiot ja sairasapu	²⁾ 11 938 640	12 090 352	⁶⁾ — 151 712
Vuokrat	³⁾ 1 010 108	1 032 257	— 22 149
Lämpö	659 500	647 473	+ 12 127
Valaistus	⁴⁾ 255 400	332 549	⁶⁾ — 77 149
Siivous	87 000	147 195	⁶⁾ — 60 195
Vedenkulutus	2 644	4 089	⁶⁾ — 1 445
Puhtaanapito	35 840	56 074	⁶⁾ — 20 234
Kalusto	820 000	860 572	⁶⁾ — 40 572
Sidonta ja painatuskulut	2 000 000	⁵⁾ 2 297 085	⁶⁾ — 297 085
Tarverahat	69 000	138 915	⁶⁾ — 69 915
Kirjallisuus	3 000 000	3 699 736	⁶⁾ — 699 736
Yhteensä	19 878 232	21 306 297	—1 428 065

Kaupungin avustamat yhdistykset. Kaupunginhallitukselta avustusta saaneiden Kirjoja sokeille ja Brage nimisten yhdistysten sekä Suomen työväen arkiston ja Kasvatustopillisen kirjaston ja lukusalin apurahojen käyttö oli kirjastolautakunnan valvonnan alainen.

¹⁾ Tähän eivät sisälly kirjastorakennusten kunnossapidosta ja palovakuutuksesta aiheutuneet kulut. — ²⁾ Tähän sisältyy lisämäärärahoja 7 774 171 mk. — ³⁾ S:n 36 950 mk. — ⁴⁾ S:n 117 200 mk. — ⁵⁾ Sidontaan käytettiin 2 054 767 mk ja painatuksiin 242 318 mk. — ⁶⁾ Kaupunginvaltuuston sallima ylitys.